

ממדי הבנה

כאשר אנחנו קוראים טקסט, אנחנו מבינים אותו בכמה רמות, החל בפרטים גלויים הכתובים בטקסט, וכלה בדברים שאינם גלויים ושנחנו צריכים להסיק מתוך הטקסט. רמות ההבנה שלנו הן תחנות בדרך אל פסגת ההבנה. תחנות אלה נקראות **ממדי הבנה**. הכרת ממדי ההבנה תסייע לכם...

- לאתר את מקור החסימה בהבנה;
- לדעת איזה תרגול נוסף לבקש מהמורה;
- לפתח את המודעות בנושא הבנת הנקרא.

לפניכם **סולם ממדי הבנה**.

בעזרת הסולם הזה תוכלו לאתר בעצמכם מה רמת ההבנה שלכם, ולשפרה.

סולם ממדי הבנה

באמצעות שאלות מתאימות אפשר לבדוק את רמת ההבנה ולפתח אותה.
לפניכם דוגמאות לשאלות על-פי ממדי ההבנה.

1. איתור מידע

מה אמרו?

מי אמר?

היכן? מתי?

2. ארגון מידע

ציינו שלוש פעולות...

הסבירו, הדגימו

3. הבנה לשונית (מטה-לשון)

למה מתכוון המאזכר?

מה פירוש המילה?

מה תפקיד סימן הפיסוק? מילת הקישור?

מה אפשר לכתוב במקום המילה / המאזכר / מילת הקישור?

4. תוכן סמוי

מהו הרעיון המרכזי?

מהי המסקנה?

מהו המסר?

5. פרשנות

מה דעתכם על...

נמקו והוכיחו

6. הערכה

מה דעת הכותב או הכותבת?

מה כוונת הכותב או הכותבת?

הדרך להבנת טקסט

המטרה	הפעולה
<ul style="list-style-type: none"> מענה על דף משימות השוואה בין הטקסט שאנחנו קוראים, לטקסט אחר הכנה למבחן 	הבנת המטרה של הקריאה
הבנת סגנון הכתיבה	זיהוי סוג הטקסט (מידעי / עיוני / סיפורי)
קבלת מידע ראשוני	קריאת כותרת, ניתוח מקור הטקסט, קריאת משימות פתוחות
שחרור חסמי קריאה	קריאת כל פסקה וביצוע "דיאלוג עם טקסט" (בטקסט מידעי / עיוני)
<ul style="list-style-type: none"> זיהוי הרעיון המרכזי כתיבת תמצית 	הבנת מבנה הפסקה
<ul style="list-style-type: none"> שיפור הבנת הטקסט פיתוח חשיבה גבוהה כתיבת סיכום 	זיהוי היסוד המארגן של הטקסט (הכללה, היסק, השוואה, בעיה ופתרון, סיבה ותוצאה, עימות, טיעון, כרונולוגי, היבטים)
הערכה - פיתוח חשיבה גבוהה	זיהוי הכוונה או המטרה של הטקסט
<ul style="list-style-type: none"> הערכה - פיתוח חשיבה גבוהה מתן ביקורת והבעת דעה אישית 	זיהוי דעת הכותב או הכותבת

הדרך להצלחה

קיבלתם מאמר, ומצורף לו דף משימות? אתם בוודאי רוצים לסיים מהר. אבל מה בעניין ההצלחה? ובכן, **עצרו!**

עבדו על-פי השלבים המוצעים. בהתחלה העבודה אטית ונמשכת זמן רב יותר, אחר-כך מבצעים זאת במהירות - ומצליחים.

שלב א (כ-2 דקות)

קראו את הכותרת, דפדפו בדף המשימות, קראו את השאלות הפתוחות. אל תתייחסו למילות השאלה, אלא להיגד שבשאלה. ההיגדים יסייעו לכם לדעת על מה מדברים בטקסט.

שלב ב (כ-2 דקות)

עברו ברפרוף על הפסקות. קראו רק את המשפטים הראשונים. עכשיו תבינו טוב יותר במה הטקסט עוסק.

שלב ג (כ-8 דקות)

קראו את המאמר, ובצעו "דיאלוג עם טקסט". קראו כל פסקה בנפרד.

אם מותר לכם לכתוב בטקסט, סמנו עליו את חסמי הקריאה בצורה שיטתית. אם נתקלתם במילה **לא-מוכרת**, סמנו אותה בקו, ונסו לפרש אותה. קראו את המשפט הקודם ואת המשפט שאחריו, ונסו להבין את הפירוש בהקשר. לא-תמיד צריך לדעת את הפירוש המילוני, אלא את הכוונה. אם נתקלתם במאזכר רחוק, חזרו לאחור, בררו למי הוא שייך, וציינו מעליו למי הוא מתייחס. אם קיים **סימן פיסוק** משמעותי (סימן קריאה, מרכאות, סוגריים), סמנו אותו, ובדקו כיצד הוא עוזר לכם בהבנת המאמר.

אם אסור לכם לכתוב בטקסט, משום שהוא בספר, ערכו רשימה של חסמי הקריאה בטבלה, ולצד כל חסם קריאה כתבו את פירושו או את תפקידו.

שלב ד

כתבו לצד הפסקה את הנושא שלה. כך תוכלו להגיע מהר יותר למקום שהשאלה מכוונת אתכם.

שלב ה

קראו את המאמר ברצף, ונדאו שהמאמר מובן לחלוטין.

שלב ו (כ-30 דקות)

עכשיו עברו לדף המשימות.

שימו ♥! אם יש תרשים מבני, מלאו אותו בהתחלה. זה יחדד טוב יותר את ההבנה שלכם.

דף המשימות בנוי בדרך כלל מהקל אל הכבד, מהרובד הגלוי לרובד הסמוי.

רובד סמוי	רובד גלוי	
התשובות אינן מצויות בטקסט, אלא יש להסיק אותן ממנו. קיימים רמזים שאפשר להבין מהם את התשובה. לעתים הרמזים בולטים, לעתים נדרש מאמץ לאיתורם. ידע עולם עוזר לשפר את הבנת הרובד הסמוי.	התשובות מצויות בטקסט, ויש לאתרן וללקטן. בדרך כלל הבנת הגלוי היא תנאי להבנת הסמוי.	
	איתור מידע	ארגון מידע
	<ul style="list-style-type: none"> יש להבין את החלק הגלוי בטקסט. יש ללקט חלקי תשובה ולנסח מחדש משפט או פסקה. כדי להגיע להבנה ברמה זו יש לבצע קודם לכן "דיאלוג" עם טקסט. 	<ul style="list-style-type: none"> יש להבין את מילות השאלה ולהתמצא בהן. אפשר להעתיק את התשובה מהטקסט.

תשובות לשאלות **איתור** אפשר **להעתיק** מהמאמר; על שאלות בענייני **לשון** תענו במהירות כי ביצעתם **"דיאלוג עם טקסט"**. בשלב זה קראו היטב את האפשרויות. השאלות הן רב-בִּרְרָה. לפעמים קיימות שתי תשובות נכונות, והן מופיעות בסעיף נפרד. אם תמהרו ותציינו רק תשובה אחת נכונה, ייחשב הדבר לשגיאה. גם שאלות **ארגון** שייכות לתוכן הגלוי, אבל **אין להעתיק** את התשובה מהטקסט, אלא יש להרכיב תשובה עצמאית על-סמך הטקסט.

לאחר שהבנתם את התוכן הגלוי, יהיה לכם קל יותר לענות על שאלות של **תוכן סמוי**, כלומר שאלות שהתשובה עליהן אינה כתובה במפורש, אלא נרמזת.